

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu
in velja posebej prejemana na
v a v leto 3 K. v a v

Leto V.

V Ljubljani, 16. oktobra 1909.

Št. 10.

Uredništvo »Slovenske Gos-
podinje« je v Ljubljani, Mestni
a v a trg šte. 17 a v a

Iv. Smrekarjeva:

Varuj se opeklin!

Ber imajo ženske mnogo posla v gospodinjstvu z ognjem in se tudi njih krila lažje unamejo, kakor moška, je razumljivo, da pripada ogromna večina vsled opeklin ponesrečenih oseb ženskemu spolu. V največ slučajih pa povzročita take nezgode nepaznost in malomarnost.

Opeklina povzroča neznosne bolečine; večkrat zapuste trajne poškodbe ali kazenja; če so bile zelo razširjene, pa celo lahko končajo s smrtjo.

Izvemši one slučaje, kjer nastanejo opeklina po nezgodah, ki jih ne moremo preprečiti, hočem opozoriti le na najnavadnejše slučaje nevednosti, malomarnosti in nepaznosti.

Mnogo služkinj ima navado, da zanetijo ogenj s pomočjo petroleja ali špirta. Vlijejo ga na drva, ki jih potem zažgo. Zgodilo se je že dostikrat, da je vtila služkinja ali gospodinja iz steklenice petroleja na drva v štedilniku, ko je pod drvni že gorelo nekoliko. Plamen je planil hipoma do steklenice, ki jo je razneslo, nastal je požar, zgorela je dekla in v mnogih slučajih tudi vsa hiša.

Jako grda je tudi navada nekaterih ljudi, ki dolivajo petrolej v gorečo oziroma pojemajočo svetilko, kar je povzročilo že marsikatero veliko nesrečo. Lahko se razlije malo petroleja, plamen ga hitro doseže, raznese vso steklenico in požar je neizogiben. Koliko poslov je že ponesrečilo, ker so ravnali neprevidno ali nepremišljeno s petrolejem ali špiritom! Kolikokrat je prav zaradi tega uničil ogenj cele hiše ali celo vasil. Zato ne morem dovolj toplo priporočati gospodinjam in služkinjam, naj bodo natančne in previdne pri nalivanju svetilk. Tudi ne smeš nikdar upihnuti petrolejke, marveč privij stenj (doht), da luč sama ugasne. — Večkrat se primeri opeklin ali še hujša nezgoda, ako se svetilka prevrne in se petrolej razlije in vname. Ne postavljalj zato svetilke nikdar h kraju mize ali na druga neprimerna mesta. Zlasti je treba paziti pri otrokih, ki naj ne bodo nikdar sami v sobi, kjer gori

na mizi svetilka. Tudi sicer pridnim in mirnim otrokom se lahko primeri, da se pri igranju zadenejo ob svetilko in jo prevrnejo.

S špiritom so se tudi prigodile marsikateri ne-zgode. Mnoge gospodične imajo navado, da si grejejo nad špiritovim plamenom klešče za lase. Primerilo se je že pogostokrat, da so slučajno zadele ob špiritovo pripravo, ki se je prevrnila na njih krila in so se tako hudo ožgale. — S špiritom se tudi mnogokrat kuha ali pogreva. Razume se samo ob sebi, da tudi tu ne smemo nikdar priliti goriva, dokler ni plamen popolnoma ugasnil, kajti eksplozije so zelo pogoste in nevarne.

Kakor s špiritom, treba previden biti tudi z vsemi drugimi tekočinami, ki se rade unamejo. Spominjam le na slučaj neke deklice, ki je zvečer pri luči snažila z bencinom svoje bele rokavice. Približala se je preveč sveči, bencin se je unel, ogenj se je polotil lahkega krila in ubožica je zgorela.

Marsikatero nezgodo povzroči tudi poparjenje. Zlasti otroci, ki se radi motajo odraslim pod nogami, naj se nikar ne potikajo v bližini ognjišča, kjer je vedno opravka z vrelimi tekočinami. Tudi pri preli-vanju vrele juhe in dr. treba ravnati previdno. Poparjenje z vrelim oljem ali z raztopljenimi kovinami se dogaja večinoma le v tovarnah. Ako ima gospodinja slučajno opraviti v svoji kuhinji s temi tvarinami, je treba tem večje paznosti, ker je temperatura pri tem izredno visoka.

Opeklina se povzroča včasih tudi s kislinami ali lugi. Vse take tekočine treba shranjevati varno, zlasti da ne pridejo otroci do njih. Prav dobro je nalepiti na take steklenice listke, ki opozarjajo na nevarnost vsebine.

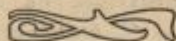
Kadar se človeku uname obleka, bi se v mnogih slučajih lahko rešil nevarnosti, če bi v svojem strahu in razburjenosti ne ravnal toli neprevidno in nepremišljeno. Mnogih nesreč je pa tudi kriva ljudska nevednost. Dotičnik sam in obližje je navadno tako prestrašeno, da ne vedo, kaj je storiti, a uprav tukaj je zamuda vsake sekunde usodna. Mnogokrat teče prestrašena žena iz kuhinje ali sobe na plano, morda celo k sosedu, z vetrom dobi ogenj netiva in ko je

Priporočamo Holinsko cikorijo!

zunaj, je navadno že vse krilo v plamenu, ona pa po vsem životu ožgana, medtem ko bi bila prej lahko ogenj udušila in preprečila nesrečo. Druga si začne trgati obleko z života, kar jej le malo pomaga, a jej ožge še roke.

Ako ni dovolj vode pri roki, naj se uduši plamen s tem, da se dotičnik vrže na tla in se tesno zavije v kako rjuho, prt, cunje ali debelo odejo. Znano nam je, da ogenj brez zraka takoj pogasne; skrbeti moramo torej, da mu odvzamemo zrak, kar storimo na prej omenjeni način. Potem je seveda treba odstraniti obleko. — Ako se je kdo poparil ali ožgal s kislinami ali lugom, ga oblij na dotičnem mestu z mrzlo vodo.

Opekline treba olajšati z mrzlimi obkladki, ki jih pogostokrat menjavaj. Pozneje namaži opekline z oljem, vrhu položi čisto vato, ki jo nalahno priveži. Seveda pa je treba pri količkej hujšem slučaju skrbeti za zdravniško pomoč; zdravnik bo pač najbolj hitro in najuspešnejše pomagal, kolikor je možno pomagati.

Cipresni listi z groba Eteleke.

Zložil A. Petöfy; poslovenil Al. Benkovič.

18. Sneg, zemlje mrtve prt ...

Sneg, zemlje mrtve prt mrtvaški
je vso noč
na zemljo padal
na moč.
Hladno
pošilja solnce žarke z visočine;
mižavo zró
sem dol na smrti žalostne doline.

Nikjer se še ne taja na grobišču:
a kjer leži
Eteleka, že snega
več ni.
A vzelo
ga solnce ni pekoče;
le solze vroče,
ki iz oči mi vrele so,
ga vzele so.

19. Če bi ne bil je ljubil.

Če bi ne bil je ljubil še živečo,
predrago, plavolaso to dekle,
dal zanjo bil bi život, svojo srečo,
ko mrtva pred menoj ležala je.

kako krasna je bila v smrtnem spanji!
Kot roža od snega vsa bela je,
labodu slično v zariji jutranji:
tako jo blede smrt objela je.

20. Z mladim žarom.

Z mladim žarom solnčnim zdaj
svet igra se koprneče,
od ljubezni vneta se
poljubujeta goreče.

Po dolinah in vrheh,
na bleskečih rek valove
vsiplje solnce venomer,
kakor dež bi šel, celove.

Solnca sama veselost
in razkošna je miloba,
kakor da ne videlo,
draga, tvojega bi groba.

21. Čuj, ura baš dvanajst odbila je.

Čuj! ura baš dvanajst odbila je,
iz težkih sanj me prebudila je.
Ozrem po sobi se okrog,
in — glej! — o Bog!
Postavo senčno sem uzrl,
hodečo dol in gori ...
Si-li ti tista, o govori,
ki tako dolgo zate jaz sem mrl?
Ti sad, prezgodaj meni na gorjé
utrgan od usodine roké.
Oj, pridi, da gorkó
poljubim te, objamem te srčno!
Oj, pridi, izgubljena moja mila! ...
In z votlim glasom je odgovorila:
Počakaj, ljubček moj, prej poiskati
življenje moram izgubljeno.
Brez njega pod zemljó ležati
strašno in bridko je neizrečeno.
Mrzlotno tam je in temno ...
Življenje mika me novó.
Iskat prišla sem je sedaj. —
Je-li tu pravi kraj?
Če ti si našel je, nazaj je daj! ...
Oh, tu ga ne iskati,
saj jaz ne morem ti ga dati;
ne vem, kje je življenje tvoje,
iz srca rad pa dam ti svoje ...
A glej, ko ravno sem ljubezni vroč
život jej hotel dati,
prikazen to je vzela noč. — —

22. Daleč, ljubica mrtvá ...

Daleč, ljubica mrtvá,
sem popotoval,
a naj semkaj ali tja
me korak že gnal,
vedno žalosten spomin
hodil je z menoj,
vedno bil mi pred očmi
grob je hladni tvoj.

Zdaj sem spet nazaj prišel,
a mogoče ni,
da s poljubom ljubček tvoj
te razveseli.

Bridke solze mi na grob
iz oči tekó,
ko nagibam ves potr
žalostno glavó.

Prejšnje čase božal sem
plave ti lase,
zdaj pa travo nad teboj
gladijo roke.
Prej sem slušal tvojih ust
tih glas želján,
zdaj šepče na uho
veter mi hladán.

Na grobišču zdaj sedim,
kjer moj up leži,
in spominjam tih in sam
se preteklih dni.
Mirne prsi so mi že
in vihar strašan,
v meni prej razsajajoč,
zdaj je že ugnan.

Tvoja smrt se meni zdi
skala sred morja,
čoln razbil se je ob njej
upa mojega.
Skala ta pa vedno še
divje mi grozi,
na obzorju višnjem
grozno v zrak moli.

Tam v daljavi jo na vek
videl bodem jaz:
Etelka, nikdar ne umre
v meni tvoj obraz.
Tvoje slike iz srca
čas ne bo mi vzel,
diči ga, kot diči križ
venec ovenel.

Petruška:

Menih.

V tišino samostanskih sten se je zaprl
in mislil je, da zdaj ga nič ne zmoti,
da tukaj je za vse posvetno že umrl,
da mirno gre v nebo po tih poti.

A neko jutro, ko oči v nebo je vpri,
začel moliti v vrta tihem koti
in blaženstvo nebes že zlatih vzrl,
devica rožna, vesna ga zaloti.

In zaduhtela nežna je vijolica,
vzcvetel jasmin je, trn in bezek španski,
spominov svetlih polna je okolica,
poljubov, smeha poln vrt samostanski:

Vsa v belem mimo ljuba gre nekdanja —
menih ne moli več, le v solčni poldan sanja.

Josip Premk:

Poset.

 ako je začutila, kakor da je pritisnila na prsi
težka, stisnjena pest s trioglatimi, ostrimi
členi, in takrat je zavzdihnila globoko in se prebu-
dila...

Okno je bilo odprto in na beli posteljni odeji je
ležal velik križ, ki je temnel v blede mesečini in segal
tja do roba druge postelje, kjer je spala tovarišica
Lina. Rezek zrak, dišeč po sočnosti rosnih travnikov,
je valovil po sobi; tako se je videlo, kakor da se v
tokih trepetajoče mesečine gosti s srebrnimi praški.
Tam v kotu, kjer se je valjala poltema, je stala peč,
visoba in temna, kakor preteča pošast, lončeni vložki
so se svetlikali skozi mrak, kakor velike luskine.

Učiteljici Anki se je zahotelo najprej, da bi za-
klicala, potem pa se je zbala lastnega glasu in se je
obrnila v ono stran, kjer je spala tovarišica Lina. Toda
Lina je spala trdno in mesečina ji je srebrila obraz,
da se je zazdel Anki, kakor obraz mrliča na odru.
Popolnoma natanko se je razločila vsaka poteza, in
tista temna črta pod očmi je bila večja kakor navadno.
Pramen črnih las je ležal po pernici in desnica, gola
do komolca, se ni razločila od bele rjuhe. Tako je le-
žala mirno, s stisnjenimi ustnicami, ki so zdrgetale
komaj vidno — morda v sladkih sanjah...

»Lina,« je šepnila popolnoma tiho, a čez hip
glasneje, ali Lina se ni prebudila: sopla je enako-
merno, kakor v taktu; tako se je čulo, kakor da trga
nekdo v enakomernih presledkih zelo fin papir...

»Lina!« je zaklicala glasneje, a kratko, kakor da
se je prestrašila lastnega glasu, ki je izpregovoril po
sobi, kakor da je udarila velika ploska roka po skriv-
nostni tišini in jo pregnala z ostrim jekom...

Lina je zavzdihnila, položila je belo roko po odeji
in se je v spanju obrnila v drugo stran — morda je
čula klic v sanjah...

Vdručič si Anka ni upala zaklicati. Zapazila je,
da ji je odeja zlezla po strani, toda, ni se je upala
naravnati, — zašumela bi, morda bi celo zaškripala
postelja s tistim žalostnim jokom, ki se čuje po noči,
kakor da uka v lesu skovir...

Takrat je nekaj zaplahutalo okoli okna, obletelo
je v kolobarju dvakrat, se zadelo ob zid in padlo
menda na tla...

Anki je zastala sapa, stisnile so se ji prsi, in
dvoje mrzlih kapelj ji je zdrknilo raz čelo po licu na
sklenjene roke...

»Moj Bog!...«

Vedela je sicer, da je bil netopir, ali prestrašila
se je vseeno in v tem strahu se je sklonila iz po-
stelje, se oprijela z desnico nočne omarice in se na-
gnila naprej, da je dosegla rob postelje, na kateri je
spala Lina. Še trenotek je pomislila, a že je bilo stor-

Najboljša je ljubljanska žitna kava!

jeno: njeni prsti so se zagrebli v Linine lasé in — stresla je.

»Lina!«

Lina je stisnila oči, potegnila z desnico preko njih in v mesečini so se zasvetlikale kakor orošene...

»Lina, ne spi!« jo je prosila, a Lina jo je le gledala in mežikala z zaspanimi očmi, kakor da ne ve in ne razume, kaj hoče. Naposled se ji je nasmehnila — tjavendan...

»Ali bo kmalu dan?« je prašala Lina. Anka je vstala in oprezno stopila k oknu. Čisto do vrat je padala njena senca, dolga in ozka ko smešna karikatura, rama je segala do polovice Linine postelje in ko se je naslonila na podboj, se je senca sklonila, da je otemnel Linin obraz.

Zunaj je ležala nad poljano visoka noč, posuta s tisočeriimi biseri in raztegnjena kakor prosojen pajčolan od vzhoda do zahoda. Nebo, globoko in zamolklo je temnelo v višavah, prostrano kakor neobsežna misel. Nad zapadom se je vozil v srebrni barki mesec, bled in žalosten.

Anka je gledala na vztočje, toda globoko je moral še snivati dan, ker niti en bel plamen še ni siknil z nebosklona...

Tisti hip se je v zraku zgenilo, jagned onstran ceste se je malo zamajala in listje je zašušelo v vetru. Travniki, ki je dremal v mesečini svetel kakor iz brušenega jekla, se je predramil; zamajala se je rosna plan, dvignila se je in se je ponižala; oblak, ki je jadral nad mesecem, se je priklonil in tisti rob, ki je visel proti zemlji, je vrgel senco preko prašne poti.

»Sem od juga se podi oblak,« je dejala Anka in se ozrla na Lino, ki je ležala v njeni senci in ni videla prikazni na nebu. »Morda bo dež,« je dostavila in se ozrla vsenaokrog...

Potem je odstopila in je zaprla okno.

Njena senca se je premaknila, jasno in razločno je ležala pred njo na tleh in takrat, se je zopet spomnila učiteljica Anka svoje nesreče: lepo ozek je bil njen vrat, tudi na senci se je videlo tako, ampak zadaj na hrbtu je bila črta upognjena, desna rama ni bila sorazmerna z levo...

»Kaj pa gledaš?« je vprašala Lina in se sklonila v postelji. Njene oči so se vprle v senco na tleh in morda je premotil tisti upognjeni lok tudi njo, ker sočutno se je ozrla na svojo tovarišico Anko.

»Čemu to, Anka?«

»Ah, kakšna sem!...«

Samo to je izrekla, mrzlo in žalostno in se je obrnila v stran.

»Ne jokaj, Anka, kaj zato!...«

Toda uvidela je, da se Anka pregloboko zaveda svoje nesreče in ni je več tolažila.

»Ali bo res dež?« je izkušala napeljati pogovor na drugo stvar, ali brez odgovora je ostalo njeno vprašanje — Anka je slonela na postelji in je ihtela...

»Čemu te solze, Anka?« je povzela čez dolgo Lina. »Ali ne veš, kdo pride jutri? — Ah, da! Saj zaradi tega ne moreš spati! Tiili —!...«

Požugala ji je s prstom, a Anka je gledala v tla in je jokala vzhičeno dalje...

II.

Bilo je že pred leti, ko se je Anka zavedla svoje nesreče in se je ni upala nikomur razodeti — čemu: vsi so jo opazili sami...

Kako se je zgodilo, niso vedeli, ampak Anka je bila rojena nepohabljen, tako ravna in vitka, kakor dve leti mlajša sestra Minka, potem pa je prišlo bogve kako, morda od šolskih klopi.

Naj bo kakorkoli, zgodilo se je in Anka je čutila, da se ji sošolke posmehujejo, ali da se ozirajo pomišljalno za njo. Čemu si zatika rože v lase, ko se ji vidi na deset korakov, da je pohabljen...

Včasih se je pogledala v ogledalo, v tisto veliko, ki je viselo doma na steni in je pokazalo človeka od nog do glave, kakoršen je bil, pa prepričala se o resnici: vitka in nežna je bila kakor njena sestra Minka, preko senc so ji padali črni lasje mehki in bogati, dvoje ponižnih oči se je svetilo pod tankimi obrvmi in tudi ustnice so bile črešnjevorudeče in lepo oblikovane, toda na desni strani je bilo hrbitišče vzbočeno, da so se delale na obleki nespodobne gube in desna rama je bila povešena.

»Oh, Minka, poglej me, kakšna sem!« je zavzdihnila proti sestri, a Minka jo je pogledala in je zardela; sklonila se je k njej in jo božala po licu, a odgovora ni bilo.

Tako je bilo takrat, ko se je zavedla, da bo zanznamovana in zasmehovana vse življenje...

Ali vse bi potrpeela Anka, vse posmehe, vse prezirljive in hudomušne poglede: Bog z ljudmi, ki nimajo srca, ne usmiljenosti! Toda drugače je bilo ž njim, ki ga je željno čakala njena duša... — Kako bi mu mogla pogledati naravnost v oči, ko vidi, da je pohabljen, kako bi pričakovala od njega dobre besede, ko je ni vredna in bi bilo smešno, ako ne celo predrzno — ko bi jo zaprosila — ona, grbavka... Saj ne spada in ne sme med spodobne ljudi, zapodili bi jo in bi ji pokazali pot med kruljave in slepe, hrome in neme!... Kaj bi ji rekel on, ko bi ga pogledala in pozdravila opoldne, v božjem dnevu, ko je vseokrog polno mladih, lepih deklic, — ali bi se je ne sramoval? —

Tako je mislila Anka in ni nikomur razodela svoje bóli...

Šla je in je gledala v tla; in nekoč se je zgodilo, česar ni doživela niti v sanjah...

Opoldne je bilo, iz vseh zvonikov je bučalo in ulice so bile glasne vsekrižem hitečih...

Takrat je pristopil k njej, ponosen in visok, in se ji je nasmehnil.

»Kam tako hitro, gospodična?«

Spredaj in zadaj so hitele sošolke, ozirale so se in se spogledavale, ko je šel z njo; željno so ga pozdravljale marsikatero oči, on pa je ljubeznivo kramljaj z Anko.

Od tistega časa se je dogodilo pogosto, da sta govorila in Anka je bila srečna že ob misli, da ga drugi dan zopet sreča...

— Potem, čez pol leta, pa sta se poslovila. Težko je bilo Anki, rada bi povedala, kaj je čutila zanj, a bala se je njegovih velikih, ponosnih oči...

— Morda bi se mi zasmeljal, — je mislila in mu je molče podala roko, ko se je malo dni pozneje odpeljala na svojo prvo učiteljsko službo...

III.

Proti opoldnevu je že bilo, a Anka je še vedno nestrpno stopala k oknu, potem zopet pogledovala po sobici, ali je vse v redu, a na cesti se le še ni pojavil nikdo, ki bi bil podoben njemu...

— »Po opravih moram v torek v trg S. in ker sem zvedel, da službujete nedaleč odtod, Vas posetim, ako Vam to ni v nadlego!« — — —

Tako se je glasilo na lističu, ki ga je prejela prejšnji dan Anka. Čitala je in zardela, kakor da ji je podal roko ljubimec iz davnih dni...

Zdaj je bilo že proti opoldnevu, a njega še vendar ni bilo.

— Morda se je samo pošalil, — je mislila, a takoj si je zatrdila: ne, to ni mogoče, kaj takega on ni zmožen. —

In počasi so poletele njene misli zopet v tiste davne, lepe dni, ko jo je včasih spremljal kot dijak...

Sedem let je minilo od tedaj, a tako živo ji je ostal v spominu, da bi ga spoznala lahko v noči, med največjo gnečo.

— Morda ostane dalje časa, morda do večera, — tako je mislila in bilo je, kakor da se po dolgem času zopet enkrat navžije davnozaželjene sreče... — Bogve, s kakšnim namenom prihaja, saj je bil ž njo vedno tako dober! — Morda — — —

Ne, na to Anka ni smela pomisliti, ker to bi bilo preveč sreče zanjo. Saj on, velik in lep, kakor je, vendar ne more ljubiti nje — pohabljenke, dasi bi mu bila tako, tako hvaležna...

— Ali pozabil me vendar še ni!...

Iz takega premišljevanja jo je vzdramilo neko ropotanje in ko je priskočila k oknu, je videla, da je obstal pred hišo koleselj iz trga.

Tisti hip so se že tudi odprla vrata in v sobo je planila Lina in jo prijela za roko.

»Anka! Anka! — On! Spoznala sem ga takoj; prav tak, kakor si mi ga opisala — zelo malo se je izpremenil. In neka dama —!«

»Dama?« se je začudila Anka in prebledela, a takoj nato je zardela do obrvi.

Kmalu nato je lahko potrkal.

Na odziv je nekdo odprl vrata in pustil v sobo naprej elegantno, visoko, mlado damo, — nato je vstopil sam.

Najprvo se je obrnil do Anke, ji podal roko in se ji nasmehnil.

»Klanjam se, gospodična, pozdravljeni! Dovolite, da vam predstavim svojo ženko Elviro. — Gospodična Anka, dobra moja prijateljica iz dijaških let,« je predstavljal ter se obrnil k soprogi. »Saj sem ti dosti pravil o njej... Moja žena vas prav dobro pozna, gospodična, in vas ima rada, dasi dosedaj še nista bili osebno znani. Povedal sem jej namreč, kako zlato srce imate, kako ste tiha in dobra«...

Ljubeznivo in veselo je kramljaj mladi mož dalje. Sedli so, Anka je odgovarjala, tudi sama vpraševala, ali ko se je slišala govoriti, se jej je zdelo, kakor da prihaja ta, njej docela tuji glas nekje iz globine. Vse je bilo zavito v gosto meglo. — Šele, ko je zopet oddrdral koleselj, se je Anka zavedla. V objemu Line je strmela za izginjajočim vozom z veliko bolestjo v srcu, kakor da jo je pravkar posetila vsa lepa, sanj polna mladost ter se poslovila za večno.

Petruška:

Spomini.

Ko se spusti na zemljo trudno mrak,
na modrem nebu zvezde zablešče,
v trepetu nočnem ptice obmolče,
napravim v step samotno svoj korak.

In ko tako sem sam na svetu, sam,
iz dalje, ki je ne doseže sluh,
priplava k moji duši drage duh
in jo popelje v tih spominov hram.

In zopet gledam srečni rojstni kraj:
V nebo se dviga stari, sivi grad,
odela vse v zelenje je pomlad,
živi še vse, kot bilo je nekdanj.

In zopet čujem kot v nekdanih dneh
goreči zvok nje dražestnih besed,
omamlja me njen čarobni pogled,
iskri se mi njen lahkokrili smeh.

A ko iz sanj zbudi me sove jok,
na ustnih mojih še poljub gori,
in iz daljave nekaj zabeli
kot tih pozdrav blestečih njenih rok.

Sreča v zakonu.

„Umetnost, biti oženjen in srečen“ je naslov knjigi, ki je izšla nedavno na nemškem književnem trgu. Spisal jo je Ottomar Beta. Knjiga je izšla najprej v angleškem in potem v nemškem jeziku. Glavni gesli pisatelja sta: Nihče ne živi zakonu in Bogu ugodno življenje, ako je brez žene, — in: Šele žena naredi svojega soproga za pravega moža. — Naslov knjige pravzaprav ni upravičen, ker iz nje zvemo le, kako so bili različni možje srečni v zakonu s svojimi ženami, ne pove pa, kako se je dosegla sreča v zakonu. Vsekakor je delo jako zanimivo in tudi podučno ter zasluži, da spregovorimo par besed o njem.

Pisatelj navaja v knjigi mnogo velikih mož, ki so bili glede žene istega mnjenja kakor on ter so priznali svoje soproge za svoje najboljše sodelavke. Prvega imenuje Ottomar Beta znamenitega nemškega politika, železnega kancelarja Bismarcka. Ko so nekoč prišli k njemu, da mu čestitajo na njegovih velikih uspehih, je Bismarck pokazal na svojo ženo in je rekel: „Ona je naredila iz mene to, kar sem.“ In najnadarjenejši nasprotnik Bismarckov, angleški politik Disraeli se je izrazil takisto. Ko je nekoč vprašal Disraela njegov prijatelj-minister: „Čemu jemljete vedno in povsod seboj svojo ženo? To je že smešno,“ mu je odvrnil Disraeli:

„Tega vi seveda ne morete razumeti, ker nihče, — pa naj bi imel še tako bujno domišljijo — ne more misliti, da bi bili vi sposobni občutiti do koga, pa tudi do svoje žene dolžno hvaležnost.“ S tem je hotel Disraeli reči, da naj bi bil svet hvaležen njegovi ženi, ki je naredila iz svojega moža tako velikega politika. Gospa Disraeli je imela jako kritičen duh in blago srce. Neizprosno je včasih kritikovala svojega soproga ter vplivala blažilno nanj. Tako ga je odgojila za tedanje angleško diplomatsko družbo.

Ko je angleški kralj odlikoval z visokim redom lorda Eldona, mu je naročil, naj pozdravi svojo ženo in naj jej izreče prošnjo, da ga ohrani v dobrem spominu. Lord je odgovoril, da je to prevelika čast zanjo, nakar je odgovoril kralj: „Dobro vem, kaj sem jej dolžan. Hoteli ste postati vaški župnik, a poleg nje ste se dvignili do ministra.“

Ministrski predsednik Ludovika XVIII. je zapisal v svojih „Spominih“: „Samo svoji ženi se imam zahvaliti, da sem mogel vzdržati v kaosu francoske politike. Ona me je bodrila in mirila.“ — Martin Luther, mož, ki je izredno mnogo delal, je rekel o svoji ženi: „Siromaštva z njo in za njo bi ne dal za vso bogastvo Krezovo.“ — Mohamed pa je dejal o svoji soprogi: „Ona je verovala v mene, ko je bil ves svet

proti meni. Med vsem človeštvom sem imel samo enega prijatelja, in to je bila moja žena.“

Največjo podporo žene potrebujejo politiki, ki žive jako burno življenje, polno neprijetnih izprememb. V vrtincu političkih borb ne morejo tako trezno opazati, kakor opaza žena, ne morejo se nikjer pomiriti, kakor pri svojem najiskrenejšem prijatelju in ne najdejo nikjer odkritosrčne kritike, kakor samo pri svojem najzvestejšem drugu, pri soprogu.

Pa tudi učenjaki so navezani na podporo žene. Zlasti raziskovalci najdejo v svojih sprogah veliko, nenadomestno pomoč. Znano je, da je raziskovalec Franjo Hubert vsled prevelikih študij oslepel. Ali ostal je še nadalje raziskovalec — s pomočjo svoje žene. Večkrat je rekel: „Slepega človeka more tako voditi le ljubezen zveste žene.“

Pa ne samo učenjaki, tudi umetniki potrebujejo podpore žene. Zanimivo je, kako se je Friderik Schiller ženil. Pisal je nekemu svojemu prijatelju: „Hočejo me oženiti z nekim dekletom v Weimarju, toda njeni starši gledajo po denarju. Morda bi me ona vzela tudi brez denarja, ali vprašanje je: ali bi mi bila ona kot soproga to, kar domnevam od nje sedaj, ko je ne poznam? Ako najdeš kako deklico zame, piši mi. Ali mnogo denarja, ali pa tudi nič, samo mnogo veselja, energije in vztrajnosti do življenja mora imeti.“ Po dolgem iskanju je našel Schiller tako ženo.

Pisatelj pripoveduje v knjigi tudi, da so žene genijalnih mož bile redkodaj srečne. Osrečujejo pač, velika uteha so svojim možem, same srečne pa navadno niso. Francoski pisatelj preteklega stoletja, Balsac, pravi o takih možeh: „Talent je kakor mrzlca, vsaka žena ne more prenašati teh neprijetnosti.“

Beta pravi naposled, da je vsak mož v svoji stroki genij. Svet pa priznava le velike genije. Nesreča je, če niti žena ne razume ali ne priznava sposobnosti svojega moža, ker mož potrebuje, da mu je žena zrcalo, ki v njem vidi samega sebe. In zato trdi mnogo ljudi, da so jih naredile žene velike, ker so gojile, razkrivale in dvigale ono, kar je že bilo v njih velikega, genijalnega. —

Knjiga govori le o izrednih, velikih možeh, ki so imeli vsekakor tudi izredne žene. Vendar pa se tudi me Slovenke, članice malega in skromnega naroda, lahko kaj naučimo iz nje. Spoznavajmo in pripoznajmo, da potrebujejo tudi naši možje sebe vrednih, torej umstveno enakopravnih, telesno in duševno svežih in prožnih ter blagih žen. Skušajmo doseči to v čim največji meri in srečne bomo me ter z nami naši možje in naši otroci!

Manica Komanova:

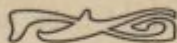
Jekleni značaji.

»Mi smo možje značajnejši!
tako premnogi vpijejo,
in med kričanjem glasnim se
na prsi krepko bijejo.

A če značaji v barvah se
na licih bi jim znáčili,
oj, to obrazi čestokrat
bi se jim predrugačili!

Če zjutraj črni vstali bi
kosili bi — rumeni,
večerjali pa — ha, ha, ha,
kot kuščar bi zeleni.

Zakaj tako — če vprašal bi
junaka take baže, —
v uho bi ti pošepetal:
»I, kakor bolje kaže!«

Iz ženskega sveta.

Ženska — kovaški mojster. Za kovaškega mojstra je bila izprašana v Bernburgu gdč. Pavla Sonntag. Pomočniško službo je napravila z dobrim uspehom lani. Pri izkušnji za mojstra je morala v navzočnosti komisije podkovati konja in napraviti neko orodje. Dalje je dokazala svojo sposobnost v strokovnem risanju, knjigovodstvu, meničnem pravu, obrt-slovju in kalkulaciji. Naredila je izpit s prav dobrim uspehom. Gdč. Sonntag je v 34. letu in je svojemu očetu že 10 let pridno pomagala v kovačnici. Ko je bil oče bolan, je obrt sama vodila.

Milijonarjeva hči — policaj. Edina hči kalifornijskega milijonarja Bixbyja, gdč. Januy, ki je dosegla na visoki šoli v Wellesleyu doktorat, je vstopila v malem mestu Long Beachu kot policistka v službo. Ona namreč pravi, da se morajo ženske kosati z moškimi na vseh poljih dela. Kot policistka ima gdč. Januy Bixby bajé mnogo lažjo službo kakor njeni moški tovariši. Amerikanec je namreč napram ženskam jako uljuden in uslužen, zato policistke vsakdo rad uboga. Pri spopadih nastopa gdč. Bixby jako energično.

Ženska bolnišnica pod ženskim vodstvom. V Berolinu se je združilo več zdravnic, ki nameravajo ustanoviti žensko bolnišnico, v kateri bodo same ženske zdravnice. Na čelu teh zdravnic je gospa dr. Agneza Hacker.

Zakon in poklic. Neki angleški ženski list je stavil na svoje čitateljice vprašanje: ali more biti soprogo enako srečen in more imeti enake uspehe v svojem zakonu in v poklicu? Večina žensk je to zanikala. Najpriljubljene in najumestnejše pa je menda odgovorila

udova nekega učenjaka, ki je pisala: »24 let sem živela s svojim možem vsakdanje življenje, suhoparno in dolgočasno. Srečna nisem bila posebno. Moj mož je bil sicer dober človek, imela sem popolno svobodo, ali bil je učenjak v pravem pomenu besede, za vse drugo se ni brigal. Sedel je podnevi in ponoči pri svojih knjigah in je študiral. Moji štirje otroci niso smeli vpričo njega niti glasno govoriti, da bi ga ne motili v kaki misli. Tako življenje sem prenašala več let in bila sem čimdalje bolj nezadovoljna. Končno mi je prišla srečna ideja. Za gospodinjstvo sem si vzela dobre, zanesljive posle, sama pa sem se ugloabila v študije, ki so zavzemale vse mišljenje in delovanje mojega soproga. Postala sem njegova tajnica, pomočnica, njegova tovarišica in bila sem srečna. Žal, da je to lepo življenje malo časa trajalo; soprogi mi je kmalu nato težko zbolel in umrl. Čudno je slišati, ali resnično je: Najsrečnejši čas mojega zakona je bil zadnjih 12 mesecev, ko je bil moj mož priklenjen na postelj in sem smela opravljati vsa dela jaz zanj.« —

Baleteza — odvetnica. Mnogo slavljena primabalerina carskega gledališča v Petrogradu, Marija Rutkovska, se je pred par leti odpovedala svojemu poklicu in je začela študirati jus. Študirala je z veliko vnemo, napravila vse izpite in sedaj se je nastanila v Švici kot odvetnica.

Doma.

Presoljeno jed zboljšaš izdatno, če napneš čist prtč preko lonca in natreseš na ta prtč 2—3 žlice moke. Jed naj stoji tako približno četrto ure, da se moka napoji s slano paro.

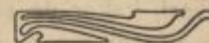
Prismojeno mleko vlij hitro v drugo posodo, prideni na liter mleka malo nožev konico natrona in prevrni mleko iznova.

Prižgano pečenko lahko rešiš ter napraviš celo okusno na sledeči način: Zreži s pečenke ožgano skorjo in oblij potem pečenko z litrom vrele vode, v kateri naj pečenka par minut vre. To vodo odlij, oblij pečenko še enkrat s kropom; čez malo časa vzemi pečenko iz njega, obriši jo in namaži s surovim maslom. Peci potem meso v surovem maslu, da se zarumeni in polivaj pečenko z juho.

Rjasti madeži. Pomaži madeže dobro z limonovo kislino in deni dotično perilo na sonce. Potem izperi madeže v čisti vodi.

Plesnoba spraviš na sledeči način iz perila: Raztopi v dveh skodelicah vrele vode žlico soli, primešaj čajno žlico salmijaka in izperi v tej tekočini madežasto perilo, potem ga deni za tri ure na zrak, — a ne na sonce —, nakar ga operi v čisti, mehki vodi.

Za barvaste madeže uporabljaj raztopljeno ščavno sol (Kleesalz) ali klorovo kislino, vendar moraš potem perilo prav hitro izprati v čisti vodi, ker ščavna sol in klorova kislina razjedata blago.

Najboljša je žvezdna cikorija!

In vendar napredujemo. Če greste po ljubljanski Martinovi cesti dalje čez železnično progo na širono ljubljansko polje, opazite na desni strani ceste obširno stavbišče. Neštevilno pridnih delavskih rok se giblje ondi, da v kratkem dokončajo, kar so započele pred nekaj meseci. »Kolinsko tovarno zidajo«, Vam pojasnjuje delavec, če ga vprašate. To bo torej vendar enkrat podjetje, ki bo delovalo nam Slovencem v korist, ne pa v škodo. Domače velike tovarne za kavino primes smo prav zelo pogrešali. Bila je sicer »Jugoslovanska tovarna«, ali bila je premajhna, da bi mogla zadostiti vsem potrebam; in tako se je začela zidati nova tovarna, ki bo tako velika in tako moderno urejena, da ne bo le dosegala tujih izdelkov, temveč jih bo celo prekašala. Za naše slovenske gospodinjke nastaja važna naloga: pokazati bodo morale tudi v dejanjih, kar so že nekoč povedale z besedami, da se namreč zavedajo velikega pomena delovanja za gospodarsko osamosvojitve slovenskega naroda. One imajo največ prilike, da besede o gospodarski samostojnosti Slovencev izpremene v dejstvo. In tu naj bi jim nobena stvar ne bila premalenkostna, niti ne kavina primes. Saj nam statistika kaže, da ravno za kavino primes izdajamo neprijatelju ogromne svote, ki nimamo od njih nobene koristi več, ker romajo iz dežele. Ali se to res ne da izpremeniti? Upam da, če bodo le naše slovenske gospodinjke storile svojo narodno dolžnost in povsod dosledno zahtevale samo »Kolinsko cikorijo«.

Za smeh.

Kako imenujejo moški svoje žene. Gasilec: Moj plamen! — Slaščičar: Moja sladka! — Tičar: Moja golobica! — Milijonar: Moje zlato! — Dragotinar: Moj biser! — Vremenski prorok: Moj solnični žarek! — Cvetličar: Moja rožica! — Zdravnik: Srce moje! — Fotograf: Slika moje duše! — Zvezdoslovec: Moje solnce! — Bogoslovec: Moj angel!

Ženska. Najboljša je tista žena, o kateri se ničesar ne govori, slaba je žena, o kateri se mnogo govori, a najslabša je tista žena, ki sama preveč govori.

Anica ima napraviti naslednjega dne izlet. Zvečer moli v postelji: »Daj, ljubi Bog, da bo jutri deževalo.«

»Kaj ti pride na misel, otrok?« vpraša mati začudena.

In Anica odgovori, kakor da se razume samo ob sebi: »Saj Bog tako zmeraj ravno narobe naredi!«

Pavel (pride iz šole domov). — Mati. No, česa si se danes naučil? — Pavel. Ničesar. Gospodična ni vedela, kje stanujem jaz in kje stanuje Bog. Ko sem ji to povedal jaz, je bilo šole konec.

Mala Vida (opazuje muho, ki se neprestano zaletava v okno in silí na prosto.) Mati, odpri okno! Muhi se prav gotovo — — nekam mudi!

Mati (da svojemu malemu sinčku breskev): Tu imaš, pa si jo deli bratovsko s svojo sestrico. — Sinček: Kako pa se deli bratovsko, mama? — Mati: Človek mora vzeti sebi manjši košček, večjega pa dati drugemu. — Sinček (da breskev sestri): Tu imaš, pa jo razdeli rajše ti!

Robert (priteče s silnim jokom). Huhu, mama, huhu! — Mati. Kaj se je vendar zgodilo? — Robert. Včeraj sem padel in sem se strašno udaril. — Mati. No, zato pa ti vendar ni treba jokati danes. — Robert. A včeraj te ni bilo doma!

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje!

1 kg sivega, puljenega 2 K, boljšega 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puha-stega 5 K 10 h; 1 kg velefinega, snežnobelega, puljenega 6 K 40 h; 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; belega, finega 10 K; najfinejši prsni puh 12 K. Kdor vzame 5 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, z 2 zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim, sivim jako stanovitnim puhaštim posteljnim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz 833, Šumava, Češko. Cenevnik zastoj in franko.

Zimske barhente

flanele, manjšestre, kanafase, zefire, platno, križete itd. razpošilja

ročna tkalnica

Jaroslav Marek, v Bystřém
p. Nové Město n. M. Češko.

Usaka gospodinja naj bi naročila za poskušnjo ter se pre-pričala o mojem dobrem blagu. Razpošiljam tudi 1 zavoj 40 m lepih ostankov barhenta, flanele in kanafase, po povzetju za K 16.— franko.